

Vårt Lands profiler:

1948-Okt. 19

I kamp for demokratiets sak

Professor Eiliv Skard fyller 50 år

Professor Eiliv Skard.

DET er somme som mener at de ideer Eiliv Skard har utviklet i sin brosjyre om «Demokratiets vei» (Aschehoug), gir det beste uttrykk for hans moralfilosofi og forkynnelse. Det er den moralske forkynner og samfunnspedagog vi møter her; han taler demokratiets sak i sterke og varme ordelag, vel vitende om de svake sider hos det moderne menneske når det gjelder å hevde de demokratiske frihetsidealer og reise en sterk front mot de totalitære tendenser i tiden. Det trengs ryggrad og karakter og overbevisning også hos «den lille mann» i samfunnet, skal han fylle sin plass i demokratiets lange rekke av individer. For i kampen om massene synes de totalitære systemer å ha de fleste kort på hånden. De gjør i regelen bruk av en ideologi som er så enkel at den kan uttrykkes i korte, fyndige setninger og slagord som kan tale til lidenskapene, og derved fenge i de store masser — og så marsjerer millionene. Vi har sett noen talende eksempler på det i de siste årtier.

Hva har demokratiets forkjempere å stille opp mot dette? Demokratiet er uttrykk for et samfunnsyn hvor den enkelte menneskeverd er respektert helt ut. Den demokratiske idé vil sikre alle kulturgoder for den enkelte. Ideen kan ikke være mer utmerket, og likevel synes ikke demokratiets aksjer å stå særlig høyt i vår tid. Hvorfor? Fordi så mange av dem som nyter demokratiets goder, ikke ennå har forstått at de må gjøre noe for å verge disse, at den demokratiske ideen krever en innsats nettopp fra dem selv, med hele deres personlighet og vilje, målbevisst, utholdende og uten svikt.

Det er dette som Eiliv Skard synes å ha fått som oppgave å hamre inn: at et levedyktig demokrati forutsetter en moralsk innstilling hos dets tilhengere, ikke bare en tiltalende moralsk idé, men er moral som er forpliktende. Og det vil igjen si at denne moral må ha noe absolutt som forutsetning: en absolutt, udisputerlig norm, som krever en personlig innsats, og det først og fremst av meg selv.

Dette er noe alle intelligente mennesker må forstå, mener Skard.

Men hvordan skal man så åpne vei for den demokratiske idé blant flest mulig mennesker i dag, og innskjerpe det forpliktende moment både hos de intelligente og de som tenker mindre og mindre? — Et svar er den metode som bevegelsen Moralsk Opprustning (MRA)

i dag særlig benytter seg av: korte, enkle paroler og slagord av moralsk art. På dette standpunkt synes Eiliv Skard å stå i tidens idékamp. Ut fra den forutsetning — som han selv sier — at «jeg er viss på at det er den moralske appell som i dag vil være den mest effektive» (se s. 37).

EILIV SKARD fyller i dag 50 år. Og den lille betraktning til hans jubileum viser en mann sterkt opptatt av tidens kulturelle problemer og dens politiske kaos, som har sin grunn i menneskenes åndelige desorienterthet og moralske nød. En mann som kjenner sitt ansvar her, vil kjempe på den front hvor han finner de rikeste muligheter. Og ut fra sin vurdering av situasjonen har følgelig Skard stillet seg til tjeneste

for MRA. I de siste årene har han utfoldet en ganske stor aktivitet på denne front — både hjemme, med munn og penn, og utenlands. For tiden befinner han seg på turné i Vest-Tyskland sammen med representanter for den moralske opprustnings idé.

Selv i vår uregelmessige tid, som har eksempler på så mangt, er det vel likevel noe av et særsyn at en professor ofrer så mye tid og kraft på oppgaver utenfor sin embetsgjerning. Men for Skard betyr innsatsen for dette opprustningsfeltet åpenbart like mye som det å informere studentene i antikkens kultur- og idéhistorie.

I betraktning av flere av de aktuelle kulturproblemer kan vi langt på vei være enig med Skard i de synspunkter han har gjort gjeldende i skrifter og artikler fra de senere år. Men når det gjelder veien ut av krisen, har vi vanskelig for å tro at løsningen ligger i den rent moralske vekkelsesappell alene. Denne utvei kan selvsagt ha sin verdi i enkelte tilfelle, men som helhet betraktet forenkler og rasjonaliserer den problemene i altfor høy grad. Og løsningene blir derfor temmelig fiktive. — De fleste vil dog være enig om at bevegelsen representerer en verdifull innsats i tidens idékamp mot de nedbrytende tendenser.

NÅR det gjelder en professors innsats ved Universitetet, vil en relativt utenforstående gjerne være tilbøyelig til å bedømme den ut fra de skrifter som kommer fra den angjeldende professors hånd. Men dette synspunkt kan dog undertiden være sterkt misvisende. Kommer det intet skrift, kan professoren likevel være en dyktig pedagog som går opp i sitt kall for å undervise. Kommer det bare artikler fra en produksjonsdyktig mann, kan det være administrative oppgaver som legger for sterkt beslag på hans tid og krefter.

Når professor Eiliv Skard fyller de femti, har han bak seg mange år i undervisningens tjeneste, først i den høgre skolen og siden tredveårsalderen ved Universitetet, fra 1934 som professor. Hans fag har vært klassisk filologi, fra 1948 antikkens åndshistorie. I de siste år har han dessuten vært dekanus ved det historisk-filosofiske fakultet, og har som sådan mange praktiske gjøremål å ivareta. Han har skrevet både skolebøker og en rekke vitenskapelige avhandlinger av faglig art. Og mange artikler og brosjyrer om aktuelle spørsmål. Han er stadig en sterkt opptatt mann.

Og derfor venter vi ennå på det store opplegg til et verk om antikkens idéhistorie. Vi trenger en illustrasjon på en kulturs blomstring og forfall — som også samtidig kunne være en historisk talsmann om vår egen tids skjebne, hvis den ikke skal løpe linjen ut og ende i kaos.

J. N.